

LBRIS

We know
books

DTP: Hoffman Design
Tipar: Hoffman Print
Traducere: Nicolae Gane

© Editura Hoffman, 2023, pentru prezenta ediție.

Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

EDITURA HOFFMAN SRL
Tel: 0740.984.910
contact@editurahoffman.ro
www.EdituraHoffman.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DOSTOEVSKIJ, FEDOR MIHAILOVIČ

Dublul / Feodor Mihailovici Dostoievski; trad. de Nicolae
Gane. -

Caracal: Editura Hoffman, 2023

ISBN 978-606-46-1956-3

I. Gane, Nicolae (trad.)

821.161.1

Feodor Mihailovici Dostoievski

DUBLUL

Poem petersburghez

Traducere de NICOLAE GANE

Editura Hoffman

Capitolul I

Nu bătuse încă ora opt dimineața, când Iakov Petrovici Goliadkin, subșef de birou cu gradul de consilier titular, se trezi dintr-un somn adânc, căscă prelung, se întinse și abia după aceea deschise ochii mari. Rămase câteva clipe nemișcat în așternut, ca omul care nu e sigur dacă este treaz sau mai doarme încă, dacă e înconjurat de o lume reală, sau rătăcește în sfera plâsmuirilor încalcite ale unor vise. Treptat, simțurile domnului Goliadkin se dezmoțiră și începură să recepteze mai precis și mai limpede impresiile obișnuite ale existenței sale cotidiene. Ca niște vechi cunoștințe, îl priveau pereții odăiței sale modeste, de un verde-murdar, îmbăcșiți de praf și de fum, scrinul din lemn de mahon, scaunele vopsite în roșu, imitând același lemn, biroul dat și el cu vopsea roșie, divanul turcesc îmbrăcat în mușama de culoare roșietică cu floricele verzui și, în sfârșit, hainele pe care le dezbrăcase aseară în grabă, aruncându-le vraise pe divan. O zi cenușie de toamnă, mohorâtă și tristă, îl privi prin fereastra năclăită cu o schimă atât de acră și ursuză, încât domnul Goliadkin nu mai avu îndoieli că nu se află într-o împărăție din basme, de peste nouă mări și nouă țări, ci se regăsi cu toată certitudinea în orașul Petersburg, capitala țării, și anume - în strada Șestilavoșnaia, la etajul trei al unei case mari, solide, în propria sa locuință. Făcând această constatare importantă, domnul Goliadkin închise iar ochii, strângând convulsiv pleoapele, regretând

oarecum ultimul vis și dorind vag reîntoarcerea lui, măcar pentru o singură clipă. Dar în clipa următoare sări brusc din pat, prinzând probabil firul ideii în jurul căreia se învârtiseră până atunci gândurile lui incoherente și în care nu reușise deocamdată să facă ordinea convenită. După ce sări din pat, alergă la oglinjoara rotundă de pe scrin. Deși chipul cam somnoros, cu ochii miopi și cu țeasta aproape pleșuvă, care i se înfățișă în oglindă, nu-i oferii cine știe ce priveliște deosebită, mai ales că la prima vedere nici nu putea atrage în mod special atenția nimănui, posesorul lui rămase totuși foarte mulțumit de imaginea din oglindă. „Urâtă treabă ar fi, își zise domnul Goliadkin cu jumătate glas, urâtă treabă ar fi, dacă tocmai astăzi aș arăta altfel decât se cuvine, dacă intervenea ceva neprevăzut - bunăoară să-mi fi răsărit pe față un coș, o bubuliță caraghioasă, ori să mă fi pocnit cine știe ce altă pacoste; deocamdată însă, toate par să fie în perfectă ordine; totul merge strună.” Fericit că totul merge strună, domnul Goliadkin puse oglinda la loc și, așa cum era, desculț și în ținuta sumară de peste noapte, alergă la fereastră și se apucă să cerceteze, cu un aer preocupat, curtea spre care dădeau ferestrele locuinței sale. Și ceea ce zări el în curte îl mulțumi, probabil, pe deplin, căci pe față i se așternu un zâmbet satisfăcut. Apoi, după ce mai întâi își vârî discret capul după despărțitura de scânduri în cămăruța lacheului său Petrușka și se convinse că acesta nu era acolo, se apropie tiptil de birou, descuie un sertar, cotrobăi în colțul din fund și scoase, în sfârșit, de sub un maldăr de hârtii îngălbenite și tot felul de mărunțișuri inutile, un portofel verde, uzat, îl deschise încetisor, și, căscând cu grijă despărțitura cea mai ascunsă, privi încântat conținutul. Se pare că și teancul de bancnote verzi, cenușii, albastre, roșii și de felurite alte culori îl pri-

vi, la rândul său, cu o încuviințare complice, căci domnul Goliadkin așeză tacticos portofelul deschis pe masă și, cu fața radiind de bucurie, își frecă mâinile în semn de negrăită mulțumire. În sfârșit, scoase mângâietorul teanc de bancnote și, pentru a suta oară în ultimele două zile numai, se apucă să numere banii, pipăind de câte două-trei ori fiecare foiță între degetul mare și cel arătător. „Șapte sute cincizeci de ruble în asigurate¹! Șopti el abia perceptibil terminând în sfârșit numărătoarea. Șapte sute cincizeci de ruble... E o sumă! O sumă frumușică și, orice s-ar spune, destul de agreabilă! Continuă el cu glas tremurător și ușor moleșit de plăcere, strângând pachetul în mâini și zâmbind cu înțeles. Ba aș zice că este o sumă cât se poate de plăcută! Plăcută pentru orișicine! Aș vrea să văd omul pentru care această sumă să nu însemne ceva? O sumă ca asta îl poate sălta pe om departe de tot...”

„Dar ce-o fi cu Petrușka? se alarmă domnul Goliadkin, iar a dispărut!” Rămânând în aceeași ținută matinală, își vârî pentru a două oară capul după paravan. Nici de data aceasta nu-l descoperii în cămăruța pe servitor, ci zări doar samovarul care clocotea furios pe dușumea, amenințând în orice clipă să-și iasă din sărite, s-o ia razna, și bolborosind în limbajul lui ciudat, sâsăit și gâlgăit, nu se știe ce anume, dar care ar fi vrut, probabil, să-i spună domnului Goliadkin: Ia-mă odată de aici, omule! Nu vezi că fierb și sunt gata de mult?

„Lua-l-ar naiba! se necăji domnul Goliadkin, dobitocul ăsta puturos e în stare să-l scoată pe om din țâțâni; pe unde o fi umblând?” Indignat la culme, și pe bună dreptate, ieși în antreiașul îngust care ducea spre culoar, întredeschise ușa și-l zări pe servitorul său înconjurat de o adunătură

1 Nume dat în trecut bancnotei în unele țări.

de slugi și gură-cască. Petrușka vorbea, ceilalți ascultau. Cum se vede, nici subiectul conversației, și nici faptul că se adunase acolo atâta lume la taclale nu-i plăcură de loc domnului Goliadkin. Își strigă îndată omul și se reîntoarce în odaie extrem de nemulțumit, ba chiar indispus. „Do-bitocul ăsta e în stare să-l vândă pe om pentru o nimica toată, dar mai ales pe stăpânul său, își zise el în gând; și m-a vândut, sunt sigur că m-a vândut, pun rămășag că m-a vândut pentru o para chioară. Ei?...”

— Mi-au adus livreaua, domnule.

— Îmbrac-o și înfățișează-te imediat!

Petrușka își puse livreaua și, zâmbind prostește, se înfățișă în camera stăpânului. Arăta foarte ciudat. Îmbrăcat într-o livrea verde, uzată, cu fireturi roase de vreme, croită, probabil, pentru o statură cu cel puțin un arșin² mai înaltă decât Petrușka, ținea în mâini o pălărie tot cu fireturi și cu pene verzi, iar pe șold îi atârna caraghios un paloș în teacă de piele. Și, în sfârșit, pentru întregirea imaginii, Petrușka, credincios obiceiului său de a umbla neglijent, ca la el acasă, era și de data aceasta desculț. Domnul Goliadkin îl măsură din cap până în picioare, îl examină apoi de jur împrejur și rămase, probabil, mulțumit de echipamentul lui Petrușka. Livreaua fusese închiriată, desigur, pentru o împrejurare foarte solemnă. Se mai putuse observa cu acest prilej că, în tot timpul examenului, atât de minuțios, Petrușka își privea stăpânul cu negrăită curiozitate, urmărindu-i cu interes toate mișcărilor, ceea ce părea a-l stânjeni grozav pe domnul Goliadkin.

— Și cupeul?

— A sosit și cupeul.

— L-ai închiriat pentru toată ziua?

² Veche unitate de măsură pentru lungime, egală cu 0,711 m.

— Pentru toată ziua. Costă douăzeci și cinci de ruble, în asignate.

— Dar cizmele?

— Sunt gata și cizmele.

— Nătărăule! Nu știi să spui „gata, să trăiți”? Adu-le încoace!

Exprimându-și satisfacția pentru faptul că cizmele îi vin bine, domnul Goliadkin ceru să i se pregătească cele necesare pentru spălat și bărbierit și să i se servească ceaiul. După ce se bărbieri cu multă grijă și se spală la fel de meticolos, înghiți dintr-o sorbitură ceaiul și se apucă apoi de partea cea mai importantă – îmbrăcatul cu tot dichisul convenit: își puse o pereche de pantaloni aproape noi; apoi un plastron cu năsturași de bronz, o vestă cu floricele în culori vii, foarte plăcute; își legă la gât o cravată pestriță de mătase și, la urmă, îmbracă redingota de uniformă, de asemenea nou-nouță și periată cu grijă. În timp ce se îmbrăca, își privi de câteva ori, cu admirație, cizmele, săltând mereu ba un picior, ba celălalt, încântat de model; murmură mereu ceva sub nas, clipind șiret la un gând al său tănuit. De altfel, în dimineața aceea, domnul Goliadkin părea foarte distrat, de vreme ce aproape că nici nu observă privirea și mimica ironică a lui Petrușka, și nici strămbăturile pe care le făcea acesta pe seama sa, în timp ce-l ajuta să se îmbrace. În sfârșit, complet îmbrăcat și pus la punct, domnul Goliadkin își vârî portofelul în buzunar, aruncă o ultimă privire exigentă asupra ținutei lui Petrușka – între timp acesta își încălțase cizmele, fiind și el complet echipat – și constatând, astfel, că totul este în perfectă ordine și că, deci, nu mai era nici un motiv de zăbovit, se alarmă brusc, și, cu inima ticăind năprasnic, alergă afară și coborî în goană scările. Un cupeu albastru de piață, cu niște blazoane vechi

pe uşă, trase huruind în faţa intrării principale. Făcând cu ochiul birjarului şi câtorva gură-cască, Petruşka îşi instalează stăpânul în cupeu; sări apoi pe scăriţa de la spate şi, cu o voce nefirească, abia stăpânindu-şi râsul prostesc, strigă: „Dă-i drumu!” Cupeul se puse în mişcare majestuos, şi, cu un zgomot infernal, zdrăngănind şi trosnind din toate încheieturile şi balamalele pe caldarâmul străzii, o luă spre bulevardul Nevski. În momentul când vehiculul albastru ieşi pe poartă afară în stradă, domnul Goliadkin se puse pe un chicotit molcom, aproape fără glas, frecându-şi mâinile scurt şi apăsat, ca omul mucalit, care, izbutind să joace o festă grozavă, se amuză copios în sinea lui. Curând, însă, accesul de veselie cedă locul unei expresii ciudate de îngrijorare, care întunecă faţa domnului Goliadkin. Cu toate că vremea era închisă şi umedă, el coborî amândouă geamurile cupeului; începea să scruteze cu grijă, în dreapta şi în stânga, chipurile trecătorilor, şi, de îndată ce surprindea vreo privire îndreptată spre dânsul, arbora un aer grav şi ceremonios. La o intersecţie, înainte de a coti de pe Liteinaia spre Nevski, îl izbi o senzaţie neplăcută şi, cu strâmbătura ghinionistului care se pomeneşte călcat brusc pe bătătură, se trase speriat în colţul cel mai întunecos al trăsurii. Zărise doi funcţionari de la departamentul său, doi tineri colegi de birou. Cei doi funcţionari, la rândul lor, se arătară – după cum i se păru domnului Goliadkin – foarte surprinşi, văzându-l pe colegul lor de serviciu în acest echipaj; ba unul din ei avu chiar neobrăzarea să-l arate cu degetul, iar celălalt pare-se că îl şi strigă pe domnul Goliadkin pe nume, ceea ce, în plină stradă, era, desigur, cu totul deplasat. De aceea, eroul nostru se trase în fundul cupeului şi nu răspunse. „Ce derbedei! îi judecă el în gând. Şi ce mare lucru, mă rog? Un ins oarecare în trăsură; a avut nevoie

omul de trăsură, şi şi-a luat omul o trăsură. Ia, nişte mizerabili! Îi cunosc eu – nişte puşlamale care ar merita să li se tragă câteva la spate! Nu sunt în stare de nimic altceva decât să joace rişca, când iau leafa, şi să umble teleleu. Le-aş fi spus eu câteva vorbuleţe, numai că...” Domnul Goliadkin nu-şi mai isprăvi gândul, rămânând trăsmit. O pereche de cai iuţi, tătareşti, pe care o cunoştea prea bine, înhămaţi la o trăsurică elegantă, întrecea din dreapta careta lui. Domnul din trăsurică, zărind întâmplător chipul domnului Goliadkin, care avusese imprudenţa să-şi scoată capul pe fereastra cupeului, rămase şi el, se vede, uimit de întâlnirea această surprinzătoare, căci, aplecându-se cât putea, privi intrigat şi extrem de curios în colţul ferit în care eroul nostru se grăbise să se ascundă. Domnul din trăsurică era Andrei Filippovici, şeful serviciului la care lucra şi domnul Goliadkin, în calitate de subşef de birou. Domnul Goliadkin, văzând că Andrei Filippovici l-a recunoscut fără doar şi poate, că îl priveşte cu ochi mari drept în faţă şi că, prin urmare, nu mai era chip să se ascundă, roşi până în vârful urechilor. „Să-l salut, ori ba? Să-i dau un semn de viaţă, sau nu? Să mă dau pe faţă, sau nu? se frământa eroul nostru. Ori să mă prefac că eu nu sunt eu, ci altcineva – unul care, să zicem, seamănă cu mine, şi să rămân, deci, indiferent? Adică, nu sunt eu, şi pace! îşi spunea domnul Goliadkin, în timp ce cu mâna ridică automat pălăria, descoperindu-se în faţa lui Andrei Filippovici şi salutându-l fără a-şi lua ochii de la el. Eu... eu... numai așa, șoptea el, abia mișcându-și buzele învinețite. Eu... nimic, nici gând; de fapt, eu nu sunt eu, Andrei Filippovici; nici pe departe nu sunt eu, să știți!” Curând, însă, trăsurica depăși cupeul și puterea magnetică a privirii șefului încetă. Cu toate acestea, domnul Goliadkin continua să roșească, zâmbind și bâiguind ceva sub

nas... „Am fost un nătărău că nu i-am spus nimic, chibzui el, în sfârșit, mai limpede; trebuia să-i spun că toată demnitatea, hotărât și răspicat: că adică, așa și pe dincolo, Andrei Filippovici, sunt și eu invitat la masă, și asta-i tot!” Dar aducându-și aminte imediat de fâstăceala sa, eroul nostru se făcu și mai roșu la față, încruntă sprâncenele și aruncă o privire plină de sfidare spre colțul din stânga al cupeului – o privire aprigă, menită să-i prefacă în pulbere și scrum pe toți dușmanii săi. În sfârșit, străfulgerat de o inspirație subită, trase șnurul legat de cotul birjarului, opri cupeul și porunci să întoarcă înapoi pe Liteinaia. Îi veni în cap că trebuie negreșit, și chiar acum, îndată, probabil pentru liniștea lui personală, să comunice ceva absolut important și de un interes presant medicului său, Krestian Ivanovici. Și cu toate că îl cunoscuse pe Krestian Ivanovici de abia de curând, vizitându-l doar o singură dată săptămâna trecută pentru o consultație neînsemnată – un doctor, se spune, e ca și un confesor, și ar fi deci o prostie să se ascundă lui, în timp ce, pentru doctor, este o datorie să-și cunoască pacientul. „Așa vor decurge lucrurile, oare? se întrebă în gând eroul nostru, coborând din cupeu la intrarea unei case cu patru etaje de pe Liteinaia, în dreptul căreia își oprise trăsură. Oare e bine ce fac? N-o să par nepoliticos? E potrivit momentul? Și, adică, de ce nu? continuă el să-și frământa creierul, urcând scară cu răsufierea tăiată și căutând să-și stăpânească bătăile inimii, care luase obiceiul de a se agita la toate scările străine. Și, adică, de ce nu? Îi spun ce am, și nu-i nimic condamabil în asta... Ar fi o prostie să mă ascund. Uite așa, îmi iau aerul că eu, mă rog... nimic, că eu... adică, numai așa, numai în treacăt... Și o să priceapă omul că așa este.”

Chibzuiind astfel, domnul Goliadkin urcă până la etajul doi și se opri în dreptul apartamentului cinci, pe ușa căruia era bătută o frumoasă placă de alamă cu următoarea inscripție:

Krestian Ivanovici Rutenspitz
Doctor în Medicină și Chirurgie

Oprindu-se, eroul nostru se grăbi să-și impună o fizionomie de rigoare, degajată, fără a fi însă lipsită de oarecare amabilitate, și se pregăti să tragă de șnurul clopoțelului. În timp ce se pregătea să tragă de șnurul clopoțelului, îi veni subit și foarte oportun gândul dacă n-ar fi cumva mai bine să treacă mâine, deoarece nu-l zorea nimic și nimeni să facă această vizită neapărat astăzi. Auzind însă chiar atunci pași pe scară, domnul Goliadkin schimbă pe loc noua lui hotărâre și, cu aerul cel mai decis, sună la ușa lui Krestian Ivanovici.

Capitolul II

Krestian Ivanovici Rutenspitz, doctor în medicină și chirurgie, un bărbat corpulent, deși destul de înaintat în vârstă, înzestrat cu niște sprâncene stufoase și favoriți groși, cu un început de cărunțeală în păr și cu niște ochi sclipitori, ageri și expresivi, a căror privire pătrunzătoare era suficientă, probabil, ea singură, ca să alunge toate bolile, împodobit și cu o decorație impunătoare, ședea în dimineața aceea în cabinetul său, într-un fotoliu comod, sorbea din cafeaua preparată și servită personal de soția sa, fuma o țigară de foi și scria rețete pacienților pe care îi consulta. După ce prescrie cuvenitul flaconaș de mixtură unui bătrânel suferind de hemoroizi și îl conduse pe acest bătrânel suferind prin ușa laterală, Krestian Ivanovici se așeză în fotoliul său, în așteptarea pacientului următor. Intră domnul Goliadkin.

Krestian Ivanovici nu se aștepta, desigur, și nici nu dorea, probabil, să-l vadă apărând pe domnul Goliadkin, deoarece păru cam surprins, și fața lui, fără să vrea, luă o expresie ciudată, s-ar putea spune chiar nemulțumită. Și deoarece, la rândul său, domnul Goliadkin aproape totdeauna își pierdea cumpătul în momentul cel mai nepotrivit, când trebuia să abordeze în fața cuiva o chestiune personală, și de data aceasta, neavând pregătită dinainte cea dintâi frază, care în asemenea ocazii constituia un adevărat obstacol, se fâstăci groaznic, băigui ceva nedeslușit

– un fel de scuză probabil, și, neștiind ce să mai facă, luă un scaun și se așeză. Aducându-și aminte însă că se așezase fără să fie poftit, își dădu seama de greșeala gravă pe care o comisese împotriva regulilor de politețe și de bonton și, ca s-o repare, sări ca ars de pe scaunul pe care se așezase fără a fi invitat. Revenindu-și puțin, avu pe loc sentimentul vag că făcuse două gafe dintr-o dată și, drept urmare, se decise fără întârziere și pentru a treia, încercând să se justifice: mormăi ceva zâmbind, roși, se zăpăci iar, tăcu promițător, dar în cele din urmă se așeză definitiv și nu se mai urni din loc, asigurându-se, pentru orice eventualitate, prin acea privire sfidătoare, care, în gândul lui, avea o teribilă forță de a desființa, de a nimici, făcându-i praf și pulbere pe toți dușmanii știuți și neștiuți ai domnului Goliadkin. Unde mai pui că privirea aceasta mai exprima și deplina independență a domnului Goliadkin, arătând limpede că domnul Goliadkin nu e cu nimic mai prejos de ceilalți, că el își vede de-ale sale, că e de capul lui ca și toți ceilalți, că el e cu totul de bașcă și că, în orice caz, nu se bagă, nu se amestecă... Krestian Ivanovici tuși, scoase un hm! evident, în semn de aprobare și acord deplin pentru toate astea, și, fixându-l pe domnul Goliadkin cu o privire scrutătoare, interogativă, rămase în așteptare.

— Eu, Krestian Ivanovici, încep domnul Goliadkin zâmbind, am venit să vă deranjez pentru a doua oară și acum, pentru a doua oară, îndrăznesc să vă rog a binevoi... domnul Goliadkin, evident, nu găsea cuvintele trebuincioase.

— Hm... da! Făcu Krestian Ivanovici, slobozind din piept o dără de fum și punând trabucul pe scrumieră. Trebuie totuși să-mi urmezi recomandările și să respecti întocmai ceea ce ți-am prescris; ți-am explicat, doar, că